

Нацрт закона о изменама и допунама Кривичног законика

Целовит превод на српски језик

Аутор и подносилац

Адвокат Мариан Георгиев Иванов

Адвокатска комора Софије

Ауторски предлог за унапређење законодавства, поднет на основу члана 45. Устава Републике Бугарске и члана 18. ставова 1. и 2. Закона о нормативним актима. Ово није предлог закона који је формално поднео носилац права законодавне иницијативе. Предлог не представља усвојени закон нити важеће право.

Напомена о преводу

Овај превод је дат ради информисања и није оверен. Изворни бугарски текст има предност. Овај преведени PDF не садржи електронски потпис изворног документа.

Пропратни допис, предложене одредбе, образложење и извори преведени су у целости. Ознаке чланова задржавају изворне ћириличне словне наставке. Ознаке изворних страница односе се на бугарски PDF; превод има сопствену нумерацију. Појмови описују бугарске институције и поступке, без прилагођавања праву другог правног поретка.

Бугарски оригинал: ZID_NK_25.09.2026.pdf

SHA-256 изворне датотеке: DDCF54B5DB599FBD4E8A6538AEE8C629A50581AE02138F973E04EE6892FDEB9E

СТРАНИЦА 01 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

МИНИСТРУ ПРАВДЕ
САВЕТУ МИНИСТАРА РЕПУБЛИКЕ БУГАРСКЕ
НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ БУГАРСКЕ
преко председника Народне скупштине
са молбом за упућивање Одбору за правна питања

ПРЕДЛОГ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАКОНОДАВСТВА

на основу члана 45. Устава и члана 18. ставова 1. и 2. Закона о нормативним актима

Аутор и подносилац: Мариан Георгиев Иванов, адвокат

Адвокатска комора Софије, лични адвокатски регистрациони број 1800713910

Имејл за контакт: ivanov.bg.sf@gmail.com

Адреса за преписку: булевар „Александар С. Пушкин“ 84А, насеље Бојана, Софија 1616.

На основу члана 45. Устава Републике Бугарске и члана 18. ставова 1. и 2. Закона о нормативним актима, у своје име подносим овај нацрт Закона о изменама и допунама Кривичног законика, заједно са образложењем, као предлог за унапређење законодавства. Он је део пакета предлога за измене и допуне Кривичног законика, Законика о кривичном поступку и Закона о правосудном систему.

Молим министра правде да организује стручну оцену и, уколико предлог буде прихваћен, предузме потребне кораке за припрему предлога закона који би био размотрен у Савету министара.

Молим Савет министара да оцени предлог имајући у виду своје овлашћење из члана 87. став 1. Устава и, уколико оцена буде позитивна, наложи потребне припремне радње ради остваривања права законодавне иницијативе.

Молим председника Народне скупштине да предлог упути Одбору за правна питања и достави га народним посланицима ради упознавања, разматрања по утврђеном поступку и оцене могућности остваривања права законодавне иницијативе.

Молим да ме о улазном регистрационом броју, упућивању надлежном органу и исходу разматрања обавестите преко Система сигурне електронске доставе (ССЕВ), уз додатно обавештење на горе наведену имејл адресу.

СТРАНИЦА 02 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

Нацрт

ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

(Објављен у „Државен вестник“, бр. 26 из 1968; исправка, бр. 29 из 1968; измењен и допуњен, бр. 92 из 1969, бр. 26 и 27 из 1973, бр. 89 из 1974, бр. 95 из 1975, бр. 3 из 1977, бр. 54 из 1978, бр. 89 из 1979, бр. 28 из 1982; исправка, бр. 31 из 1982; измењен и допуњен, бр. 44 из 1984, бр. 41 и 79 из 1985; исправка, бр. 80 из 1985; измењен и допуњен, бр. 89 из 1986; исправка, бр. 90 из 1986; измењен и допуњен, бр. 37, 91 и 99 из 1989, бр. 10, 31 и 81 из 1990, бр. 1 и 86 из 1991; исправка, бр. 90 из 1991; измењен и допуњен, бр. 105 из 1991, бр. 54 из 1992, бр. 10 из 1993, бр. 50, 97 и 102 из 1995, бр. 107 из 1996, бр. 62, 85 и 120 из 1997, бр. 83, 85, 132, 133 и 153 из 1998, бр. 7, 51 и 81 из 1999, бр. 21, 51 и 98 из 2000, бр. 41 и 101 из 2001, бр. 45 и 92 из 2002, бр. 26 и 103 из 2004, бр. 24, 43, 76, 86 и 88 из 2005, бр. 59, 75 и 102 из 2006, бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 из 2007, бр. 19, 67 и 102 из 2008, бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 из 2009, бр. 26 и 32 из 2010, бр. 33 и 60 из 2011, бр. 19, 20 и 60 из 2012, бр. 17, 61 и 84 из 2013, бр. 19, 53 и 107 из 2014, бр. 14, 24, 41, 74, 79 и 102 из 2015, бр. 32, 47, 83 и 95 из 2016, бр. 13, 54, 85 и 101 из 2017, бр. 55 из 2018, бр. 1, 7, 16 и 83 из 2019, бр. 13, 23, 28, 44, 88, 103 и 108 из 2020, бр. 9 и 84 из 2021, бр. 53 и 79 из 2022, бр. 10, 67, 82 и 84 из 2023, бр. 23, 39, 41 и 42 из 2024, бр. 49, 50, 54, 60, 61, 64, 65, 87 и 115 из 2025, бр. 27, 32 и 55 из 2026)

§ 1. У члану 23. додаје се став 4:

„(4) При одмеравању јединствене казне суд разматра сразмерност њеног коначног трајања или износа кривичним делима обухваћеним стицајем, њиховом броју и тежини, као и укупној природи и обиму проузроковане штете. Суд посебно образлаже примену или непримењивање члана 24.“

§ 2. У члану 38а. став 2. мења се и гласи:

„(2) Доживотни затвор изриче се само ако је прописан за одговарајуће кривично дело, ако је конкретно извршено дело изузетно тешко и ако се циљеви из члана 36. не могу остварити казном затвора у одређеном трајању. Постојање квалификаторног обележја дела, укључујући нарочито тежак случај, само по себи не доказује испуњеност ових услова. Суд сваки од њих посебно образлаже.“

§ 3. У члану 39. став 2. мења се и гласи:

„(2) Изузетно, казна затвора може трајати до тридесет година у случају замене доживотног затвора, код више кривичних дела по члановима 24. и 27. став 1, као и у случајевима изричито предвиђеним у Посебном делу овог законика.“

§ 4. У члану 54. додају се ставови 3-5:

„(3) При оцени из става 1. суд редом разматра:

1. природу и обим проузроковане штете и створене конкретне опасности;
2. облик и степен кривице, начин извршења и допринос учиниоца;
3. олакшавајуће и отежавајуће околности, уз поштовање члана 56;
4. податке о личности, узрасту, здравственом стању и понашању учиниоца после дела који су релевантни за циљеве кажњавања, укључујући напоре да се штета ограничи и отклони.

(4) Суд наводи околности које одређују изабрану врсту и меру казне и начин на који их је оценио у целини. Када закон допушта блажу казну, суд наводи зашто она није довољна за остваривање циљева из члана 36.

СТРАНИЦА 03 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

(5) Коришћење права на ћутање, оспоравање оптужбе и законито остваривање процесних права не представљају отежавајуће околности. Недоказана оптужба за друго кривично дело не може бити основ за закључак о повећаној друштвеној опасности учиниоца.“

§ 5. Члан 115. мења се и гласи:

„Члан 115. Ко другог са умишљајем лиши живота, казниће се за убиство затвором од петнаест до тридесет година или доживотним затвором.“

§ 6. У члану 116. став 1, у тексту после тачке 12, речи „од петнаест до двадесет година“ замењују се речима „од двадесет до тридесет година“.

§ 7. У члану 124. додаје се став 5:

„(5) Осим у случајевима из ставова 2. и 4, када смрт из става 1. наступи услед тешке телесне повреде из члана 128. став 3, члана 131. став 3. или члана 131а. став 2, казна је затвор од десет до тридесет година или доживотни затвор, а када телесна повреда представља опасан поврат, затвор од петнаест до тридесет година или доживотни затвор.“

§ 8. У члану 128. додаје се став 3:

„(3) Када је учинилац хтео да проузрокује неку од повреда из става 2, казна је затвор од пет до двадесет година или доживотни затвор.“

§ 9. У члану 131. додаје се став 3:

„(3) Када је тешка телесна повреда проузрокована под условима из члана 128. став 3, казна је:

1. у случајевима из става 1, затвор од седам до двадесет пет година или доживотни затвор;
2. у случајевима из става 2, затвор од десет до тридесет година или доживотни затвор.“

§ 10. У члану 131а. врше се следеће допуне:

1. Досадашњи текст постаје став 1.
2. Додаје се став 2:

„(2) Када је тешка телесна повреда из става 1. проузрокована под условима из члана 128. став 3, казна је затвор од дванаест до тридесет година или доживотни затвор.“

§ 11. У члану 149. додаје се став 6:

„(6) Одредбе овог члана примењују се уколико радња не представља кривично дело из члана 152.“

§ 12. У члану 150. додаје се став 5:

„(5) Одредбе овог члана примењују се уколико радња не представља кривично дело из члана 152.“

СТРАНИЦА 04 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

§ 13. У члану 151. додаје се став 7:

„(7) Одредбе овог члана примењују се уколико радња не представља кривично дело из члана 152.“

§ 14. Члан 152. мења се и гласи:

„Члан 152. (1) Ко оствари сексуалну пенетрацију са другим лицем без његовог слободно датог пристанка, казниће се за силовање затвором од пет до двадесет година или доживотним затвором.

(2) Казна је затвор од седам до двадесет пет година или доживотни затвор ако:

1. оштећени није навршио осамнаест година;
2. оштећени је потомак или усвојено дете учиниоца;
3. дело представља поновљено кривично дело.

(3) Казна је затвор од десет до тридесет година или доживотни затвор ако:

1. дело изврше два или више лица;
2. проузрокована је средње тешка телесна повреда;
3. дело има за последицу покушај самоубиства;
4. дело је извршено ради увлачења оштећеног у касније блудне радње или проституцију;
5. дело представља опасан поврат.

(4) Казна је затвор од петнаест до тридесет година или доживотни затвор ако:

1. оштећени није навршио шеснаест година;
2. проузрокована је тешка телесна повреда;
3. дело има за последицу самоубиство;
4. дело представља нарочито тежак случај.

(5) Сексуална пенетрација у смислу овог члана јесте:

1. продирање пенисом у вагину, анус или уста другог лица;
2. продирање другим делом тела или предметом у вагину или анус другог лица, када радња има сексуални карактер, који се утврђује према њеној природи, сврси и околностима извршења;
3. извршење радње из тачке 1. или 2. од стране оштећеног над учиниоцем или трећим лицем услед принуде примењене према оштећеном.

(6) Пристанак је слободно дат када произлази из слободне воље лица које разуме природу конкретне радње и има могућност избора, а изражен је речима или недвосмисленим понашањем. Он се односи на конкретну радњу и може бити повучен у сваком тренутку. Ћутање, изостанак физичког отпора, ранији сексуални односи

СТРАНИЦА 05 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

или постојање брачне или друге интимне везе сами по себи не доказују пристанак.

(7) Нема слободно датог пристанка када се радња извршава употребом силе или претње, када оштећени спава, без свести је или услед свог стања није способан да разуме радњу или изрази своју вољу, или када учинилац искоришћава однос зависности или надзора на начин који искључује могућност слободног избора.

(8) На кривично дело из овог члана примењују се правила из чланова 11. и 14. Одсуство пристанка и његова обухваћеност умишљајем учиниоца морају бити доказани. Сам узраст оштећеног из става 2. тачке 1. или става 4. тачке 1. не ствара претпоставку да су испуњена обележја основног дела из става 1. Када радња не представља силовање, остају применљиве одредбе које штите сексуални интегритет деце независно од њиховог пристанка.“

§ 15. На крају члана 153. додаје се: „, уколико радња не представља кривично дело из члана 152“.

§ 16. У члану 157. додаје се став 8:

„(8) Одредбе овог члана примењују се уколико радња не представља кривично дело из члана 152.“

§ 17. У члану 195. додају се ставови 6-8:

„(6) Крађа извршена незаконитим уласком у туђи стан кажњава се затвором од две до четрнаест година, ако није прописана тежа казна. За примену овог става није потребно да лице које стан користи буде присутно у њему у време извршења дела.

(7) Када при извршењу крађе незаконитим уласком у туђи стан учинилац носи ватрено оружје, експлозивну материју или други предмет са намером да га употреби против лица ради извршења крађе, задржавања одузете ствари или обезбеђивања бекства, казна је затвор од пет до двадесет година или доживотни затвор, ако није прописана тежа казна.

(8) Када су испуњена обележја разбојништва, дело се квалификује по члану 198. или 199. За исто одузимање не изриче се посебна казна по ставу 6. или 7.“

§ 18. У члану 196. став 1. додају се тачке 3. и 4:

„3. у случајевима из члана 195. став 6, затвор од пет до двадесет година;

4. у случајевима из члана 195. став 7, затвор од осам до тридесет година или доживотни затвор.“

§ 19. У члану 196а. врше се следеће допуне:

1. Досадашњи текст постаје став 1.

2. Додаје се став 2:

„(2) Када је крађа из става 1. извршена под условима из члана 195. став 7, казна је затвор од десет до тридесет година или доживотни затвор и конфискација целокупне или дела имовине учиниоца.“

§ 20. У члану 197. врше се следеће измене и допуне:

1. У тачки 3, после речи „до осам година“, додаје се: „, осим у случајевима из тачке 6“.

СТРАНИЦА 06 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

2. У тачки 4, после речи „до осам година“, додаје се: „, осим у случајевима из тачке 7“.

3. У тачки 5, после „члан 196а“, додаје се: „, став 1“.

4. Додају се тачке 6. и 7:

„6. у случајевима из члана 195. став 6, изван случајева из члана 195. став 7. и чланова 196. и 196а, затвор од једне до десет година;

7. у случајевима из члана 195. став 2, када је крађа извршена незаконитим уласком у туђи стан, изван случајева из члана 195. став 7. и чланова 196. и 196а, затвор од две до дванаест година.“

§ 21. У члану 198. став 1. речи „од три до десет година“ замењују се речима „од пет до двадесет година или доживотним затвором“.

§ 22. У члану 199. врше се следеће измене:

1. У ставу 1, у тексту после тачке 5, речи „од пет до петнаест година“ замењују се речима „од осам до тридесет година или доживотни затвор“.

2. У ставу 2. речи „од петнаест до двадесет година“ замењују се речима „од двадесет до тридесет година“.

§ 23. У члану 209. врше се следеће измене:

1. У ставу 1. речи „од једне до шест година“ замењују се речима „од једне до десет година“.

2. У ставу 2. речи „до пет година“ замењују се речима „до десет година“.

§ 24. У члану 210. став 1. речи „од једне до осам година“ замењују се речима „од три до десет година“.

§ 25. У члану 211. речи „од три до десет година“ замењују се речима „од пет до десет година“.

§ 26. У члану 288. врше се следеће измене и допуне:

1. Досадашњи текст постаје став 1, а у њему се речи „од једне до шест година“ замењују речима „од две до осам година“.

2. Додају се ставови 2-4:

„(2) Казна је затвор од три до десет година и лишење права из члана 37. став 1. тачака 6. и 7, када дело из става 1. изврши судија, судија поротник, тужилац или истражни орган у вршењу својих овлашћења у провери података о кривичном делу или у кривичном поступку, или по налогу или у извршењу одлуке организоване криминалне групе.

(3) Када услед дела из става 1. или 2. наступи застарелост кривичног гоњења за тешко кривично дело, а учинилац је ту последицу предвидео и хтео или на њу пристао, казна је затвор од пет до дванаест година и лишење права из члана 37. став 1. тачака 6. и 7.

(4) Укидање или измена акта, ослобађање окривљеног, обустава или прекид поступка или истек процесног рока сами по себи не доказују извршење кривичног дела из овог члана. Кривична одговорност захтева утврђивање конкретне повреде службене дужности, умишљаја и циља из става 1, а у случајевима из става 3. и узрочне везе са наступањем застарелости.“

СТРАНИЦА 07 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

§ 27. Додаје се члан 288а:

„Члан 288а. (1) Судија, судија поротник, тужилац или истражни орган који у вршењу својих овлашћења, у циљу незаконитог оптужења, осуде или лишења слободе неког лица, или заштите другог лица од казне која му по закону припада:

1. сачини, измени, поднесе или употреби исправу, снимак или други материјал значајан за предмет доказивања, знајући да је неаутентичан или преправљен или да лажно потврђује извршење процесне радње или околност значајну за предмет;

2. незаконито уништи, замени или сакрије материјал значајан за предмет доказивања који је примљен или прикупљен у вези са провером података о кривичном делу или кривичним поступком;

3. у акту који је донео свесно нетачно прикаже садржину доказног материјала у погледу питања значајног за основе покретања, одбијања покретања, прекида или обуставе поступка, за оптужбу, кривицу, казну или лишење слободе;

4. подигне или заступа оптужбу или донесе осуђујућу пресуду, знајући да лице није извршило радњу или да радња не представља кривично дело,

казниће се затвором од три до десет година и лишењем права из члана 37. став 1. тачака 6. и 7, ако понашање не представља теже кривично дело.

(2) Када је услед дела из става 1. лице незаконито лишено слободе дуже од шест месеци, а учинилац је ту последицу предвидео и хтео или на њу пристао, казна је затвор од пет до дванаест година и лишење права из члана 37. став 1. тачака 6. и 7, ако понашање не представља теже кривично дело.

(3) Грешка учињена у доброј вери при утврђивању чињеница или тумачењу или примени закона не представља кривично дело из овог члана. Другачија оцена веродостојности или доказног значаја материјала не изједначава се са свесно нетачним приказивањем њихове садржине. Укидање или измена акта сами по себи не доказују умишљај и циљ из става 1.

(4) Када иста радња остварује обележја дела из овог члана и из члана 288, примењује се одредба која прописује тежу казну. Ово правило не искључује одговорност за посебно извршено кривично дело, укључујући подмићивање.“

§ 28. У члану 289. врше се следеће измене и допуне:

1. Досадашњи текст постаје став 1, а у њему се речи „од једне до шест година“ замењују речима „од једне до осам година“.

2. Додају се ставови 2. и 3:

„(2) Када је дело из става 1. извршено злоупотребом овлашћења у вези са именовањем, унапређењем, распоређивањем на ниже место, премештајем, привременим упућивањем или окончањем привременог упућивања, разрешењем или привременим удаљењем са дужности, оцењивањем рада, одређивањем додатног награђивања, дисциплинским поступком против лица или службеним надзором над њим, или по налогу или у извршењу одлуке организоване криминалне групе,

СТРАНИЦА 08 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

казна је затвор од две до десет година, ако понашање не представља теже кривично дело. Када је учинилац службено лице, суд изриче и лишење права из члана 37. став 1. тачака 6. и 7.

(3) Законито подношење захтева, приговора, жалбе, тужилачког протеста или правног поднеска не представља навођење на повреду службене дужности у смислу овог члана.“

§ 29. У члану 301. врше се следеће измене:

1. У ставу 1. речи „до шест година“ замењују се речима „од једне до десет година“.
2. У ставу 2. речи „до осам година“ замењују се речима „од две до десет година“.
3. У ставу 3. речи „до десет година“ замењују се речима „од три до десет година“.

§ 30. У члану 302. врше се следеће измене:

1. У тачки „а“ речи „од три до десет година“ замењују се речима „од пет до дванаест година“.
2. У тачки „б“ речи „од три до петнаест година“ замењују се речима „од пет до петнаест година“.

§ 31. У члану 304. врше се следеће измене:

1. У ставу 1. речи „до шест година“ замењују се речима „од једне до десет година“.
2. У ставу 2. речи „до осам година“ замењују се речима „од две до десет година“.

§ 32. У члану 304а. речи „до десет година“ замењују се речима „од три до десет година“.

§ 33. У члану 304б. врше се следеће измене и допуне:

1. У ставу 1. речи „до шест година или новчана казна“ замењују се речима „од две до осам година и новчана казна“.
2. У ставу 2. речи „до три године или новчана казна“ замењују се речима „од једне до шест година и новчана казна“.
3. Додају се ставови 3. и 4:

„(3) Када се дело из става 1. или 2. односи на вршење утицаја на судију, судију поротника, тужиоца или истражни орган у вези са кривичним поступком или провером података о кривичном делу, казна је затвор од три до десет година и новчана казна предвиђена у одговарајућем ставу.

(4) Када кривично дело из овог члана изврши службено лице користећи свој службени положај, суд изриче и лишење права из члана 37. став 1. тачака 6. и 7.“

§ 34. У члану 305а. врше се следеће измене и допуне:

1. Досадашњи текст постаје став 1, а у њему се речи „до три године“ замењују речима „од једне до шест година“.
2. Додаје се став 2:

„(2) Када се посредовање из става 1. односи на чињење или нечињење судије, судије поротника, тужиоца или истражног органа у кривичном поступку или провери података о кривичном делу, казна је затвор од две до осам година и новчана казна из става 1, ако понашање не представља теже кривично дело.“

СТРАНИЦА 09 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

§ 35. У члану 342. врше се следеће измене:

1. У ставу 3. тачки „в“ речи „од десет до двадесет година“ замењују се речима „од петнаест до тридесет година“, а речи „од петнаест до двадесет година“ речима „од двадесет до тридесет година“.
2. У ставу 4. тачки „в“ речи „од дванаест до двадесет година“ замењују се речима „од осамнаест до тридесет година“, а речи „од тринаест до двадесет година“ речима „од двадесет до тридесет година“.

§ 36. У члану 343. додаје се став 6:

„(6) Када је смрт проузрокована при управљању моторним возилом, дело представља нарочито тежак случај, а учинилац је предвидео могућност наступања смрти, али је веровао да ће је спречити, казна је затвор од петнаест до тридесет година или доживотни затвор, ако је смрт проузрокована услед неког од следећих прекршаја:

1. прекорачење дозвољене брзине за више од педесет километара на час у насељеном месту или за више од осамдесет километара на час изван насељеног места;
2. учешће у недозвољеној трци на путу отвореном за јавни саобраћај;
3. намерно кретање у смеру супротном од дозвољеног на аутопуту или брзом путу.

За примену овог става потребно је утврдити узрочну везу између конкретног прекршаја и наступеле смрти. Одбијање тестирања на алкохол или наркотичке супстанце само по себи не доказује ни прекршај ни облик кривице из овог става. Када је смрт проузрокована са умишљајем, примењују се одредбе о одговарајућем умишљајном кривичном делу. Када постоје и околности из става 3. или 4, примењује се и став 5.“

§ 37. У члану 343а. додаје се став 3:

„(3) У случајевима из члана 343. став 6, ако је учинилац учинио све што је било у његовој моћи да помогне оштећеном или оштећенима, казна је затвор од десет до двадесет пет година.“

§ 38. У члану 343г. додаје се став 3:

„(3) Када се за кривично дело из члана 343. став 6. изрекне доживотни затвор, лишење права на управљање моторним возилом изриче се у трајању од тридесет једне до тридесет пет година. Рок тече од правноснажности осуђујуће пресуде. Независно од истека тог рока, осуђено лице не може остваривати то право док издржава доживотни затвор или казну затвора којом је он замењен. Сходно се примењују чланови 49. став 4. и 59. став 4.“

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

§ 39. У члану 35. став 2. Законика о кривичном поступку (објављен у „Државен вестник“, бр. 86 из 2005; измењен и допуњен, бр. 46 и 109 из 2007, бр. 69 и 109 из 2008, бр. 12, 27, 32 и 33 из 2009, бр. 15, 32 и 101 из 2010, бр. 13, 33, 60, 61 и 93 из 2011, бр. 19, 20, 25 и 60 из 2012, бр. 17, 52, 70 и 71 из 2013, бр. 21 из 2014, бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 из 2015, бр. 32, 39, 62, 81 и 95 из 2016, бр. 13, 63 и 101 из 2017, бр. 7, 44, 87 и 96 из 2018, бр. 7, 16 и 83 из 2019, бр. 98, 103 и 110 из 2020, бр. 9, 16, 20, 41, 80 и 85 из 2021, бр. 32 и 62 из 2022, бр. 48, 69, 84 и 86 из 2023, бр. 18, 36 и 39 из 2024, бр. 61, 65 и 97 из 2025, бр. 16, 32, 51 и 59 из 2026) врше се следеће допуне:

1. После „287а“ додаје се: „288, 288а, 289“.

2. После речи „члан 343. став 1. тачка ‘в’“, став 3. тачка ‘б’ и став 4“ додаје се: „, члан 343а. став 3“.

3. Додаје се друга реченица: „Окружни суд надлежан је у првом степену и за све остале предмете који се односе на кривична дела за која Посебни део Кривичног законика прописује доживотни затвор или доживотни затвор без замене, уз поштовање ставова 4. и 5. и посебних правила главе тридесет прве.“

§ 40. За радње извршене пре ступања на снагу овог закона, применљиви кривични закон одређује се у складу са чланом 2. Кривичног законика. Одредбе којима се установљава кривично дело или прописује тежа казна немају повратно дејство. Судски поступци покренути пре ступања закона на снагу завршавају се по досадашњим правилима о надлежности.

§ 41. У року од три године од ступања закона на снагу, Министарство правде спроводи накнадну процену утицаја и објављује резултате. Процена обухвата изречене и стварно издржане казне, примену чланова 55, 58а. и 63, пресуде укинута или измењене због очигледне неправичности, поврат, примену чланова 288, 288а, 289, 302, 304б. и 305а, трајање и исход поступака за та кривична дела и трошкове извршења казни. Подаци се обрађују и објављују у збирном облику, без идентификације физичких лица.

§ 42. Овај закон ступа на снагу шест месеци након објављивања у „Државен вестник“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

уз нацрт Закона о изменама и допунама Кривичног законика

1. Разлози који захтевају усвајање

Нацрт закона повезује строже казне за одређена тешка кривична дела са изричитим захтевима сразмерности и образложеног одмеравања казне, као и са додатном кривичноправном заштитом од умишљајног ометања и корумпирања кривичног правосуђа. Његов предмет обухвата убиство, намерно проузроковану тешку телесну повреду, силовање, разбојништво, крађу уз улазак у стан, превару, подмићивање, трговину утицајем, криминално мешање у правосуђе и нарочито тешке случајеве проузроковања смрти при управљању моторним возилом.

Казнени распони морају омогућити да казна одговара тежини конкретног кривичног дела. Виша горња граница проширује расположиви одговор на изузетно тешке случајеве; виша доња граница изражава законодавну оцену типичне тежине одговарајућег дела. Ови избори не укидају потребу за судском индивидуализацијом казне. Пооштравање казни само по себи не доказује емпиријски да ће криминалитет опасти и не оправдава обећање о било каквом одређеном обиму таквог ефекта.

Повећања казни за основна дела захтевају усклађивање са њиховим квалификованим и привилегованим облицима. Зато измене обухватају и чланове 116, 124, 131, 131а, 196, 196а, 197, 199, 210, 211, 302, 304а. и 342. Без ове повезаности, тежи облик дела могао би имати нижу горњу или неоправдано нижу доњу границу казне, док враћање одузете ствари или пружање помоћи оштећеном не би имало доследно уређену последицу.

Законито кривично гоњење може бити ометано намерним неизвршавањем службених дужности, прикривањем материјала, нетачним приказивањем доказне садржине и незаконитим утицајем на службена лица. Исти методи могу бити употребљени и за гоњење невиног лица. Постојећа кривична дела против службене дужности, лажног пријављивања, фалсификовања снимака, ометања кривичног гоњења и подмићивања штите поједине аспекте овог јавног интереса. Предлаже се конкретније уређење службених облика таквог понашања и усклађивање строгости њихових казни.

Интервенција је усмерена на умишљајно незаконито понашање када су утврђена обележја кривичног дела. Она не полази од претпоставке да су одбијање покретања поступка, прекид, обустава или ослобађајућа пресуда сами по себи незаконити. Такви акти су обавезни када постоје законски услови. Кривичноправна заштита треба да одвраћа и од незаконите заштите лица од одговорности и од свесног гоњења и осуђивања невиног лица.

Нацрт представља циљану реформу наведених правних института. Он није потпуна рекодификација Кривичног законика (КЗ) и не заснива се на тврдњи да је свака неправилна примена закона кривично дело. Делотворна контрола конкретних процесних аката захтева и одговарајуће процесне гаранције; строже казне их не замењују.

2. Циљеви и основна законодавна решења

2.1. Индивидуализација казне, јединствена казна и доживотни затвор

Допуна члана 23. ограничава оцену на кривична дела обухваћена стицајем. Јединствена казна не може се повећавати због претпостављене друге криминалне делатности. За примену или непримењивање члана 24. захтева се посебно образложење, али се не уводи аутоматско повећање нити механичко сабирање казни. Границе из члана 24. се задржавају: до једне половине изнад најтеже казне изабране као јединствена, без прекорачења збира појединачних казни или максимума за одговарајућу врсту казне. Члан 27. и даље засебно уређује спајање казни када је дело извршено после раније осуде.

Члан 54. допуњује се редоследом судске оцене и захтевом да се објасни веза између утврђених чињеница и изабране врсте и мере казне. Задржава се постојећа забрана из члана 56. да се обележја дела двоструко узимају у обзир. Коришћење права на ћутање, оспоравање оптужбе и законита одбрана не могу повећати казну. Друга недоказана оптужба не може заменити утврђене податке о друштвеној опасности учиниоца.

Доживотни затвор предвиђа се као могућа крајња казна за додатна кривична дела. То је законски максимум, а не типична, претпостављена или обавезна казна. По члану 38а. став 2, суд мора засебно утврдити изузетну тежину конкретног дела и зашто се ни дозвољеном казном затвора у одређеном трајању не могу остварити циљеви из члана 36. Квалификација „нарочито тежак случај“ или постојање другог квалификаторног обележја не замењује ту оцену. Не установљавају се нови случајеви доживотног затвора без замене.

Задржава се замена по члану 38а. став 3. казном затвора од тридесет година након издржаних најмање двадесет година, уз урачунавање издржане казне по ставу 5. Осуђено лице има самостално право да поднесе захтев суду по члану 449. Законика о кривичном поступку (ЗКП); одлука подлеже контроли по члану 450. ЗКП, а после одбијања нови захтев је допуштен под законским условима. Замена не представља аутоматско пуштање на слободу. Стварна доступност преиспитивања и услови за рехабилитацију суштинске су гаранције при свакој примени проширене казне.

Измена члана 39. став 2. допушта трајање дуже од двадесет година само у изричито утврђеним случајевима. Она је потребна и за ново квалификовано нехатно саобраћајно дело, јер је садашњи изузетак за дела из Посебног дела ограничен на умишљајна дела. Проширење је усклађено са предложеним конкретним казнама и не даје опште овлашћење за прекорачење законских максимума.

2.2. Живот и телесни интегритет

У члану 115. садашњих десет до двадесет година замењује се распоном од петнаест до тридесет година и алтернативом доживотног затвора. Повећање узима у обзир неповратно умишљајно одузимање живота. Доња граница за квалификовано убиство из члана 116. став 1. повећава се на двадесет година, а горња граница временски одређене казне на тридесет, уз задржавање постојећих најтежих алтернатива. Тиме се чува разлика између основног и квалификованих дела и усклађује став 1. са постојећим распоном из става 2. Привилеговани облици убиства не

СТРАНИЦА 13 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

изједначавају се са овим делима. У сваком случају конкретна казна одмерава се по члановима 54-58, уколико постоје одговарајући услови.

Нови члан 128. став 3. обухвата директни умишљај за проузроковање тешке повреде. Захтева се доказ да је учинилац хтео да проузрокује повреду неке од врста наведених у ставу 2; наступање тешке последице само по себи не доказује такав умишљај. Усклађују се квалификована дела телесних повреда, опасан поврат и нехатно проузрокована смрт која је последица такве умишљајне повреде. Када постоји умишљај за проузроковање смрти, примењују се одредбе о убиству.

За тешку телесну повреду обухваћену директним умишљајем распон од пет до двадесет година одражава и трајну штету по здравље и доказану усмереност воље учиниоца на ту последицу. Доње границе од седам, десет и дванаест година по члану 131. став 3. и члану 131а. став 2. степенују додатну тежину квалификаторних обележја и опасног поврата. Када потом наступи нехатно проузрокована смрт, члан 124. став 5. повећава распон на десет до тридесет година, а у случају опасног поврата на петнаест до тридесет година. Изричито се задржава повлашћени третман из члана 124. ставова 2. и 4. Алтернатива доживотног затвора за свако од ових дела захтева самосталну примену члана 38а, а не закључак заснован искључиво на врсти повреде.

2.3. Сексуална слобода и интегритет

Силоване добија општу дефиницију кривичног дела која је применљива независно од пола оштећеног и учиниоца. Наводе се конкретни облици пенетрације, укључујући пенетрацију тела учиниоца или трећег лица коју стварно изврши оштећени услед принуде. Свршено дело разликује се од покушаја по општим правилима. Пенетрација другим деловима тела или предметима захтева сексуални карактер радње, утврђен према њеној природи, сврси и околностима. Сама анатомска сличност не допушта да се медицинска делатност подведе под ово дело.

Заштићено добро је слободна одлука о конкретној радњи. Пристанак се односи на одређену радњу и може бити повучен; ћутање, одсуство физичког отпора и ранији односи сами по себи га не доказују. Од оштећеног се не захтева да докаже да је пружао физички отпор. Терет доказивања одсуства пристанка и његове обухваћености умишљајем учиниоца остаје на оптужби. Примењују се општа правила о кривици и стварној заблуди; не уводи се објективна кривична одговорност.

Овај приступ одговара обавези обезбеђивања делотворне заштите сексуалне аутономије по члановима 3. и 8. Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП), како је објашњено у пресуди у предмету М. С. против Бугарске од 4. децембра 2003, представка бр. 39272/98, §§ 153. и 166. Пресуда не одређује конкретне предложене казне; оне представљају самосталну законодавну оцену. Степеновање од пет до двадесет, преко седам до двадесет пет и десет до тридесет, до петнаест до тридесет година узима у обзир узраст и зависност оштећеног, извршење од стране групе, поврат и додатне тешке последице. Алтернатива доживотног затвора обезбеђује заштиту од изузетно тешких појединачних дела, уз ограничење из члана 38а.

Узраст испод шеснаест година квалификује доказано силоване, али сам по себи не замењује обележја основног дела. Пристанак који не искључује примену посебних дела заснованих на узрасту не постаје аутоматски одсуство пристанка за потребе силовања. Задржава се заштита деце по осталим применљивим одредбама. Правила супсидијарности у члановима 149, 150, 151, 153. и 157. уређују преклапање у односу на исту радњу и не искључују одговорност за засебне, самосталне радње.

2.4. Имовина и превара

Крађа уз улазак у стан погађа и имовину и сигурност у личном простору. Квалификовани облик обухвата незаконит улазак и када је лице које стан користи привремено одсутно. Наоружани облик захтева доказану намеру употребе оружја или предмета против лица ради извршења крађе, задржавања одузете ствари или бекства. Поседовање предмета без те намере није довољно. Распон од две до четрнаест година за ненаоружани улазак одражава додатну повреду неповредивости дома. Када је доказана спремност за употребу оружја или предмета против лица, доња граница постаје пет година, а горња граница временски одређене казне двадесет. Алтернатива доживотног затвора не оправдава се самим ношењем оружја: потребни су сви додатни услови из члана 38а, укључујући оцену конкретне опасности за људе.

Уређују се одговарајући случајеви опасног поврата и нарочито великих вредности. Искључује се засебно кажњавање истог одузимања и као крађе и као разбојништва. Када су испуњена обележја разбојништва, примењује се члан 198. или 199.

Враћање или надокнађивање одузете ствари остаје основ за повлашћени третман ненаоружане крађе уз улазак у стан: једна до десет година по члану 197. тачки 6, а за велике вредности две до дванаест година по тачки 7. Изричити изузеци у тачкама 3. и 4. отклањају преклапање са постојећом казном до осам година када улазак обухвата и савлађивање препреке, употребу техничког средства или друго од наведених обележја. Нове тачке 6. и 7. изричито искључују наоружани облик, опасан поврат и случајеве из члана 196а. Постојећи повлашћени третман из тачке 5. задржава се само за члан 196а. став 1.

Код основног разбојништва спој принуде и дела против имовине оправдава предложено повећање са три до десет на пет до двадесет година; по члану 199. став 1. квалификаторна обележја оправдавају осам до тридесет година, а по ставу 2. распон временски одређене казне повећава се на двадесет до тридесет година. Алтернативе доживотног затвора примењују се уз самостална ограничења из Општег дела. За превару се предлаже заједнички максимум од десет година, са степенованим минимумима: једна година по члану 209. став 1, општи минимум из члана 39. став 1. за члан 209. став 2, три године по члану 210. и пет година по члану 211. Нижи минимум за искоришћавање постојеће заблуде разликује тај облик од њеног активног изазивања. Виши минимуми за квалификоване преваре узимају у обзир посебан начин извршења, поновљено извршење, вредност или опасан поврат. Задржавају се маловажни случајеви из члана 209. став 3. и посебна дела за одређене врсте преваре.

2.5. Изузетно опасна вожња са смртном последицом

Нови члан 343. став 6. не примењује се на сваку саобраћајну незгоду са смртним исходом. Заједно се захтевају нарочито тежак случај, конкретно наведен прекршај, узрочна веза са смрћу и предвиђање могућности наступања смрти уз самоуверено ослањање на њено спречавање. Квантитативни прагови брзине и исцрпан списак прекршаја имају за циљ предвидивост. Доживотни затвор и овде претпоставља додатну оцену по члану 38а. став 2.

Предложених петнаест до тридесет година и алтернатива доживотног затвора представљају значајну промену казнене политике у односу на нехатну последицу. Оправдање лежи у споју нарочито тешког случаја, прецизно одређеног изузетно опасног понашања и стварног предвиђања смрти. Свесни нехат не изједначава се са

СТРАНИЦА 15 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

умишљајем: морају се утврдити конкретне околности на које се учинилац ослањао да би спречио смрт. Доживотни затвор додатно захтева засебно доказивање изузетне тежине по члану 38а. и образложење недовољности временски одређене казне. Ни смртна последица ни само прекорачење брзине не дају основ за такву казну.

Члан 342. усклађује се како би се избегла нижа временски одређена казна за умишљајно проузроковану смрт у саобраћајном кривичном делу. По ставу 3. тачки „в“ предлаже се петнаест до тридесет година, а у нарочито тешком случају двадесет до тридесет година или доживотни затвор. Код квалификованог дела из става 4. тачке „в“ минимум је осамнаест година, а у нарочито тешком случају двадесет година, уз исти временски одређен максимум и задржану алтернативу доживотног затвора. Тако је у упоредивим нарочито тешким случајевима минимум за умишљајно проузроковање смрти виши него за свесни нехат. Измена не мења обележја нити обухват дела из члана 342.

Пружање све могуће помоћи доводи до посебног, нижег распона од десет до двадесет пет година. Задржава се подстицај за спасавање живота. Одбијање тестирања на алкохол или наркотичке супстанце само по себи не доказује посебне услове. Када је смрт проузрокована са умишљајем, примењују се одредбе о одговарајућем умишљајном кривичном делу. Када постоје и околности из члана 343. ставова 3. или 4, задржава се примена садашњег става 5. о одузимању и противвредности; нова квалификација не отклања ту последицу.

Трајање кумулативног лишења права на управљање моторним возилом изричито се уређује када је по новом члану 343. став 6. стварно изречен доживотни затвор. Распон од тридесет једне до тридесет пет година усклађен је са тридесетогодишњом казном при замени по члану 38а. став 3. и додатним трајањем од једне до пет година по члану 343г. став 2. Задржавају се индивидуализација, скраћење и урачунавање по општим правилима. Истек рока не допушта остваривање права током издржавања доживотног затвора или затвора којим је он замењен. Када је у првобитној пресуди изречена временски одређена казна затвора, укључујући после примене члана 55, 58а. или 63, став 2. остаје применљив.

2.6. Умишљајно ометање кривичног гоњења

Измене члана 288. задржавају посебан циљ заштите лица од казне која му по закону припада. Основна казна повећава се са једне до шест на две до осам година. Распон од три до десет година предвиђа се када дело изврши судија, судија поротник, тужилац или истражни орган у вршењу одговарајућих овлашћења, или по налогу или у извршењу одлуке организоване криминалне групе. Изричито су обухваћене провере података о кривичним делима које претходе покретању кривичног поступка.

Квалификовани случај проузроковања застарелости кривичног гоњења за тешко кривично дело кажњава се затвором од пет до дванаест година. Захтевају се конкретна радња која остварује обележја дела, узрочна веза и умишљај у односу на ту последицу. Учешће службеног лица у дуготрајном поступку само по себи није довољно. Мора бити утврђен његов допринос ометању који остварује обележја дела.

Застарелост, незнатност и остали законски основи за непокретање или обуставу поступка задржавају своју сврху. Нова квалификација кажњава

СТРАНИЦА 16 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

умишљајно незаконито проузроковање застарелости и не поништава већ наступило гашење права на гоњење. Она не оживљава застарело гоњење нити ствара повратно дејство неповољнијег закона. Виши максимуми за појединачна дела могу променити рокове застарелости применљиве на будуће радње по општим правилима, што се мора узети у обзир у процени утицаја. Примењује се и апсолутна застарелост из члана 81. став 3, а за дела против малолетних оштећених узима се у обзир посебан почетак рока из члана 80. став 4, у његовом законском обухвату. Нова квалификација не може се користити за заобилажење ових правила. Примена повољнијег закона оцењује се у складу са чланом 2, без спајања засебних неповољних и повољних делова различитих редакција у непостојећи закон.

Повећање максимума изнад пет година значајно је и за појам „тешког кривичног дела“ из члана 93. тачке 7, укључујући у односу на члан 304б. став 2. и члан 305а. Оно може променити применљивост ослобођења од кривичне одговорности из члана 78а. Условна осуда по члану 66. оцењује се према стварно изреченој казни и осталим законским условима, а не само према апстрактном максимуму. Ове последице део су обухвата реформе и не треба их представљати као пуко редакцијско дејство.

2.7. Умишљајно кварење доказне основе и гоњење лица за које се зна да је невино

Нови члан 288а. одређује конкретне радње које остварују обележја дела: сачињавање, измену, подношење или употребу материјала који је неаутентичан, преправљен или лажно потврђује чињенице; незаконито уништавање, замену или прикривање релевантних материјала; свесно нетачно приказивање доказне садржине у акту; оптужење или осуђивање лица уз знање да оно није извршило радњу или да радња не представља кривично дело. Заједнички услови су вршење одговарајућих службених овлашћења и посебан циљ незаконитог гоњења, осуде или лишења слободе, или заштите другог лица од казне која му припада.

Заштита обухвата и материјале примљене или прикупљене у ранијој провери података о кривичном делу. Њихова намерна замена или прикривање изван формално покренутог поступка такође може довести до одговорности. Чињеница да материјал није прихваћен као доказно средство не оправдава његово незаконито уништење ради наведеног посебног циља.

Свесно нетачно приказивање садржине материјала разликује се од оцене његове веродостојности и доказне снаге. Другачија оцена истог материјала од стране више контролне инстанце не претвара прву оцену у кривично дело. Не уводи се одговорност само због непотпуног образложења, укинутог акта, пропуштеног рока, ослобађајуће пресуде или правног тумачења које није прихваћено. Дело обухвата и свесно гоњење или осуђивање за радњу која није кривично дело, али и тада захтева доказано знање и посебан незаконити циљ. Неслагање са правним закључком не замењује доказивање тих обележја. Сва објективна и субјективна обележја морају бити доказана по општем поступку.

Основни распон од три до десет година по члану 288а. одражава спој злоупотребе правосудне функције, намерног кварења доказне основе и посебног незаконитог циља. Када је проузроковано незаконито лишење слободе дуже од шест месеци, предвиђено је пет до дванаест година због продуженог непосредног задирања у личну слободу.

СТРАНИЦА 17 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

Праг од шест месеци разграничава квалификовано дело, при чему краће лишење слободe не искључује основно дело. Морају бити доказани и незаконитост и трајање лишења слободe, као и узрочна веза и умишљај у односу на ту последицу. Укидање мере за обезбеђење присуства окривљеног само по себи не доказује ниједно од тих обележја.

Предвиђене су супсидијарност и усклађивање са чланом 288. када иста радња остварује обележја дела. Задржава се одговорност за засебно извршено подмићивање или друго самостално кривично дело. Одредба не поништава аутоматски акте у основном предмету. Њихова измена или укидање захтевају одговарајући процесни пут; оптужба против службеног лица не представља кривицу утврђену правноснажном осуђујућом пресудом.

2.8. Притисак на правосуђе, подмићивање, трговина утицајем и посредовање

Основна казна по члану 289. повећава се на једну до осам година. Квалификовано дело, са казном од две до десет година, обухвата навођење злоупотребом конкретно наведених кадровских, оцењивачких, дисциплинских и управљачких овлашћења, као и радње по налогу или у извршењу одлуке организоване криминалне групе. Законити захтеви, приговори, жалбе, тужилачки протести и правни поднесци не представљају навођење на повреду службене дужности.

За основне облике примања и давања мита максимум постаје десет година, са минимумима од једне, две или три године, зависно од повреде службених дужности и везе са другим кривичним делом. Повећање узима у обзир продају јавне власти и нарушавање законитог одлучивања. Одговоран службени положај, изнуђивање, поновљено извршење или велика вредност оправдавају пет до дванаест година по члану 302. тачки „а“, а веза са извршеним службеним кривичним делом из тачке „б“ пет до петнаест година. Задржава се најтежи распон из члана 302а. Не укидају се постојеће кумулативне имовинске казне, конфискација и лишење права, нити услови из члана 306. за ослобођење од казне у случајевима изнуђивања и непосредног добровољног пријављивања.

По члану 304б. предлаже се две до осам година за лице које прима корист ради вршења утицаја, а једна до шест година за лице које корист даје, уз кумулативну новчану казну. Разлика одражава различите улоге учесника. Када је утицај усмерен на кривично правосуђе, заједнички квалификовани распон је три до десет година због непосредног ризика за утврђивање кривичних дела и личну слободу. Посредовање по члану 305а. кажњава се једном до шест година, а посебна веза са чињењем или нечињењем правосудног органа са две до осам година. Задржана супсидијарност спречава да се дело посредовања користи као блажа замена за доказано теже учешће у кривичном делу.

Задржавају се обележја која се односе на недозвољену корист, одговарајуће понашање и његов посебан циљ. Законито професионално заступање и одбрана не изједначавају се са трговином утицајем. Лишење права повезује се са утврђеном злоупотребом службеног положаја и индивидуализује у складу са Општим делом.

2.9. Надлежност, временско дејство и припрема за примену

Пратећа допуна члана 35. став 2. ЗКП обезбеђује да сва нова дела за која је допуштен доживотни затвор у првом степену разматра окружни суд, уз очување посебне надлежности. Она изричито обухвата и ново привилеговано дело из члана 343а,

СТРАНИЦА 18 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

став 3, и дела из чланова 288, 288а. и 289. Задржавају се применљива посебна правила за предмете против носилаца правосудних функција и војна надлежност. Већ покренути судски поступци завршавају се по досадашњим правилима о надлежности.

Строже казне и нова кривична дела примењују се убудуће. За радње извршене пре ступања закона на снагу поштује се члан 2. КЗ. Одлагање ступања на снагу за шест месеци омогућава припрему органа који примењују закон и припрему за извршење казни. Пратеће измене надлежности укључене су у сам нацрт; зато његово усвајање није условљено усвајањем засебног нацрта о процесној реформи.

2.10. Притисак путем кадровских овлашћења и усклађивање три закона

Квалификовано дело из члана 289. став 2. изричито обухвата главне кадровске и финансијске инструменте недозвољеног утицаја, укључујући привремено упућивање и његово окончање. То омогућава једнаку заштиту без обзира на то да ли овлашћење врши административни руководиоца или члан колективног кадровског тела. Одговорност остаје лична: морају се доказати конкретно навођење на повреду службене дужности у вези са правосуђем, злоупотреба овлашћења и умишљај. Чланство у Високом савету правосуђа, учешће у гласању или законита кадровска одлука сами по себи не доказују кривично дело.

Манипулисање информационим траговима, уништавање исправа и ометање судских одлука већ могу потпадати под постојећа дела из чланова 282-285, 295-296, 308-311, 316, 319, 319б. и 319в, зависно од конкретних чињеница и обележја одговарајућег дела. Не стварају се паралелна општа дела са неодређеном садржином. Предлози у погледу ЗКП и Закона о правосудном систему (ЗПС) предвиђају очување трагова, судску контролу, изузеће када постоји сукоб интереса, образложене кадровске одлуке и поступање поводом утврђених повреда. Ове гаранције неопходне су за примену материјалног кривичног права; саме строже казне не гарантују откривање и кажњавање сваке злоупотребе.

3. Финансијска и друга средства неопходна за примену

Дужи периоди стварно издржаног затвора и шира могућност изрицања доживотног затвора могу повећати трошкове затворских капацитета, обезбеђења, здравствене заштите, психолошког рада и социјалне реинтеграције. Нацрт се не може оправдано представљати као буџетски неутралан.

Квантитативни прорачун захтева годишњи број осуда за дела која се мењају, расподелу изречених трајања казни, очекивану промену стварно издржаних казни, умањења, условне осуде и превремена отпуштања, маргинални трошак додатног дана затвора, расположиве капацитете и потребна улагања. Код доживотних казни краткорочни буџетски ефекат мора се разликовати од дугорочних трошкова који се акумулирају.

Нова и измењена кривична дела против правосуђа захтевају обуку за разликовање грешке која подлеже контроли по правном леку од умишљајног криминалног понашања. Потребна су средства за прикупљање и проверу електронских трагова, верзија аката, службене преписке и кретања доказних материјала. Треба узети у обзир и могућу промену оптерећености истражних органа, тужилаштва и окружних судова, као и трошкове стручне помоћи. Не установљава се нови државни орган.

СТРАНИЦА 19 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

Финансијски ефекат у овој фази није квантификован. Нема довољно података да би се у доброј вери навео конкретан укупан износ или тврдило да ће постојећи буџети нужно бити довољни. Ако предлог буде прихваћен, Министарство правде треба да конкретизује процену уз учешће надлежних органа и одговарајућих буџетских корисника, по применљивом поступку припреме и подношења предлога закона. Потребна средства треба планирати у применљивом буџетском поступку.

Шестомесечни период до ступања на снагу омогућава обуку носилаца правосудних функција и истражних органа, припрему методолошких материјала о новом делу силовања и делима против правосуђа, као и планирање извршења строжих казни.

4. Очекивани резултати примене, укључујући финансијске резултате, и накнадна процена

Очекивани резултати су расположивост строжих казни за доказана тешка кривична дела, последнији однос основних и квалификованих дела, једнака заштита од силовања и образложења индивидуализованих казни која се лакше могу контролисати. Допуне у области правосуђа стварају конкретнији законски основ за одговорност за доказано умишљајно ометање, манипулисање материјалима, гоњење лица за које се зна да је невино и незаконит утицај на службена лица.

Ова очекивања не значе да ће само усвајање закона отклонити корупцију, процесне злоупотребе или све неправилне акте. Стварни исход зависи од утврђивања кривичних дела, њиховог независног истраживања, делотворне судске контроле и извршења казни. Не обећава се никакав одређени проценат смањења криминалитета.

Чланови 55, 58а. и 63. остају применљиви само када су испуњени одговарајући материјални и процесни услови. Забрана из члана 369а. ЗКП за скраћено судско испитивање по члану 371. тачки 2. у случајевима умишљајног проузроковања смрти не мења се. Стога повећани минимуми нису безусловна доња граница у свим поступцима, али ни умањење по члану 58а. није опште доступно за свако дело. Малолетницима се не изриче доживотни затвор: примењује се замена по члану 63. Његово предвиђање као алтернативе ипак може повећати применљиви распон временски одређене казне по том члану, а овај ефекат мора бити засебно оцењен, укључујући по старосним групама и уз уважавање васпитног циља из члана 60.

Позитиван финансијски резултат не може се унапред квантификовати. Потенцијално смањење штете од криминалитета не представља аутоматски уштеду за државни буџет. Исто тако, не може се унапред претпоставити да ће додатни приходи од новчаних казни и одузимања бити довољни да покрију трошкове истраге, судских поступака и извршења казни.

Предвиђена трогодишња накнадна процена треба да обухвати изречене и стварно издржане казне, примену чланова 55, 58а. и 63, пресуде укинута или измењене због очигледне неправичности, поврат и трошкове извршења. За кривична дела против правосуђа треба пратити број, трајање и исход поступака, основе обуставе и ослобађања, доказане начине извршења и примену лишења права. Повећање броја покренутих

СТРАНИЦА 20 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

поступака само по себи не треба сматрати доказом делотворности. Подаци се објављују у збирном облику, уз заштиту података о личности.

5. Анализа усклађености са правом Европске уније, Уставом и међународним обавезама

Нацрт је израђен уз уважавање начела законитости, личне одговорности засноване на кривици, једнакости, сразмерности и претпоставке невиности. Нова дела захтевају доказивање сваког објективног и субјективног обележја. Строже казне примењују се убудуће, уз поштовање члана 2. КЗ, члана 5. став 3. Устава и члана 7. Европске конвенције о људским правима.

Предлагање строжих казни представља вршење законодавне процене, ограничено члановима 4. став 1, 30. и 31. Устава и чланом 35. став 3. КЗ. Одлука Уставног суда бр. 8. од 17. јула 2025. у уставном предмету бр. 15/2024 потврђује надлежност за утврђивање кривичне политике и захтев да кривичне одредбе буду јасне и предвидиве. Одлука бр. 4. од 30. априла 2025. у уставном предмету бр. 29/2024, донета у административно-казненој материји, значајна је за општи захтев стварне индивидуализације и сразмерности. Ниједна одлука не потврђује унапред уставност конкретних предложених распона. Она зависи од оправданог законодавног разликовања и делотворних гаранција при примени.

Права из чланова 47-49. Повеље Европске уније о основним правима значајна су у оквиру њеног поља примене из члана 51. Прописани распони чувају судску индивидуализацију казне, а нова дела против правосуђа ограничена су на конкретно одређена умишљајна понашања. Пооштравање казни не отклања захтев да строгост конкретне казне буде сразмерна делу.

Директива 2011/93/EU значајна је за заштиту деце, а Директива 2012/29/EU за права и заштиту жртава. Нацрт не снижава заштиту засновану на узрасту нити пребацује на оштећеног терет доказивања одсуства пристанка. Директива (EU) 2017/1371 значајна је за преваре и корупцијска дела која погађају финансијске интересе Уније; одговарајућа посебна дела задржавају се. Овај нацрт не представља се као потпуно преношење тих инструмената у национално право.

За кривична дела повезана са вршењем судске власти одлучујући су чланови 117. став 2. и 132. став 1. Устава. Независност у примени закона повезује се са одговорношћу за умишљајно кривично дело које се гони по службеној дужности. Грешка у доброј вери, другачија оцена доказа и само укидање акта не замењују радњу која остварује обележја дела, умишљај и посебан циљ. Не ствара се општа кривична одговорност због неповољног исхода предмета или неслагања са правним мишљењем носиоца правосудне функције.

Заштита од свесног гоњења невиног лица и манипулисања доказима одговара захтевима личне слободе и правичног суђења из чланова 5. и 6. ЕКЉП. Она не одступа од правноснажности нити допушта поништавање правноснажног акта изван прописаних процесних правних средстава. Право на одбрану окривљеног службеног лица и претпоставка његове невиности остају у потпуности применљиви.

Проширење доживотног затвора повезује се са задржавањем законске могућности преиспитивања и замене. Постојећи режим доживотног затвора без замене не проширује се на нова

СТРАНИЦА 21 / 21 БУГАРСКОГ ОРИГИНАЛА

кривична дела. Пресуда Европског суда за људска права од 8. јула 2014. у предмету *Narakchiev and Tolumov* против Бугарске, представке бр. 15018/11 и 61199/12, §§ 246. и 264, повезује усклађеност са чланом 3. ЕКЉП са стварном могућношћу преиспитивања и реалном могућношћу рехабилитације. Формално постојање правног механизма није довољно без делотворне примене. Задржавање замене не отклања обавезу обезбеђивања услова за стварну социјалну реинтеграцију.

Нацрт и његово образложење представљају предлог по члану 18. Закона о нормативним актима. У току накнадне израде и подношења предлога закона, надлежни органи спроводе применљиву процену утицаја, јавне консултације и међуинституционално усаглашавање. Када се нацрт подноси Савету министара на разматрање, припрема се и мишљење по члану 28. став 3. Закона о нормативним актима о усклађености са ЕКЉП и праксом Европског суда за људска права. Ова анализа не замењује тај институционални поступак.

Законодавни извори и судска пракса

Провера је извршена према званично објављеним текстовима на дан 25. септембра 2026. За КЗ коришћена је пречишћена верзија са последњом унетом изменом у „Државен вестник“, бр. 55. од 16. јуна 2026, а за ЗКП верзија са последњом унетом изменом у „Државен вестник“, бр. 59. од 30. јуна 2026.

1. Кривични законик - Министарство правде.
2. Законик о кривичном поступку - Министарство правде.
3. Устав Републике Бугарске - Министарство правде.
4. Закон о нормативним актима - Министарство правде.
5. Европска конвенција о људским правима - званични бугарски текст.
6. Повеља Европске уније о основним правима - EUR-Lex.
7. Директива 2011/93/EU - EUR-Lex.
8. Директива 2012/29/EU - EUR-Lex.
9. Директива (EU) 2017/1371 - EUR-Lex.
10. Европски суд за људска права, *Narakchiev and Tolumov* против Бугарске, пресуда од 8. јула 2014, представке бр. 15018/11 и 61199/12 - HUDOC.
11. Европски суд за људска права, *М. С. против Бугарске*, пресуда од 4. децембра 2003, представка бр. 39272/98, §§ 153. и 166. - HUDOC.
12. Уставни суд, Одлука бр. 4. од 30. априла 2025. у уставном предмету бр. 29/2024.
13. Уставни суд, Одлука бр. 8. од 17. јула 2025. у уставном предмету бр. 15/2024.

Аутор и подносилац предлога по члану 18. Закона о нормативним актима:

Мариан Георгиев Иванов, адвокат

Адвокатска комора Софије, лични адвокатски регистрациони број 1800713910

Имејл: ivanov.bg.sf@gmail.com

25. септембар 2026.

Квалификовани електронски потпис: